

VLAAMS PARLEMENT

vergadering **C215 – OND22**

zittingsjaar 2009-2010

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 6 mei 2010

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het gebrekkige financieringssysteem inzake de gon-begeleiding van leerlingen met speciale zorgnoden, zoals leerlingen met autismespectrumstoornissen	3
Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de inenting van leerkrachten in het buitengewoon onderwijs (buo) en buitengewoon secundair onderwijs (buso) tegen hepatitis	7
Vraag om uitleg van de heer Veli Yüksel tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over discriminatie binnen het hoger onderwijs	9

■

Waarnemend voorzitter: mevrouw Vera Celis

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het gebrekkige financieringssysteem inzake de gon-begeleiding van leerlingen met speciale zorgnoden, zoals leerlingen met autismspectrumstoornissen

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, in het Vlaamse onderwijs geldt met betrekking tot de zorgbegeleiding het principe ‘gewoon onderwijs waar het kan, buitengewoon onderwijs waar het moet’. Dat is mijns inziens ook een correcte invalshoek. Maar om dat leezorgkader te kunnen implementeren, is het noodzakelijk om het huidige zorgaanbod beter af te stemmen op leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, opdat de diverse onderwijsvormen hun volle mogelijkheden krijgen en in een goede interactie en samenwerking de kansen van de leerlingen op integratie en inclusie maximaliseren.

Het leezorgkader en het bijhorende financieringssysteem moeten echter een bruikbaar instrument zijn, niet enkel op beleidsvlak, maar evenzeer en misschien nog meer in de praktijk op het werkveld. De maatregelen die voortvloeien uit de implementatie van het leezorgkader moeten er immers garant voor staan dat er op een meer efficiënte en daadwerkelijke manier kan worden ingespeeld op de noden en zorgbehoeften van de betreffende leerlingen.

Reeds verschillende jaren trachten de gon-begeleiders (geïntegreerd onderwijs) te zorgen voor een betere afstemming tussen de onderwijsomgeving en de specifieke onderwijs- en opvoedingsbehoeften van die leerlingen in het gewone onderwijs. De gon-begeleiders proberen voor deze leerlingen zoveel mogelijk kansen te creëren om zichzelf te ontwikkelen en bieden hen hierin op veel vlakken de nodige ondersteuning, vanuit de expertise die hier rond opgebouwd is.

De Vlaamse Regering heeft op 18 november 2008 het voorontwerp van decreet goedgekeurd en aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) bezorgd voor advies. In het voorjaar 2009 ging het toenmalige kabinet van Onderwijs in onderhandelingen met de koepels en vakbonden. Het kwam daarbij evenwel niet tot een akkoord over de implementatie van het goedgekeurde voorstel, waardoor het ontwerp van decreet nog steeds niet definitief werd goedgekeurd. In uw beleidsnota wordt beloofd het overleg hieromtrent te hervatten en na de goedkeuring op basis van een implementatieplan met de uitvoering van het decreet te beginnen. Daarbij zou ook bijzondere aandacht worden geschonken aan leerlingen met autisme.

Het was de bedoeling dat in 2009 de eerste concrete elementen rond diagnostiek voelbaar zouden worden. De huidige planning stelt nog steeds 1 september 2010 voor als de datum waarop het nieuwe leezorgkader operationeel zou moeten zijn, maar het is onzeker geworden of die streefdata wel zullen worden gehaald. Bovendien zullen tal van maatregelen slechts een geleidelijke uitwerking krijgen, zodat pas in 2016 het volledige leezorgkader operationeel zou zijn. Dat alles brengt met zich mee dat de zorgbehoefte leerlingen en hun gon-begeleiders op dit ogenblik nog niet optimaal ondersteund kunnen worden en dat dit nog geruime tijd op zich zal laten wachten.

Wat meer bepaald de gon-begeleiding voor kinderen met een autismspectrumstoornis (ASS) betreft, moet bovendien gewezen worden op een specifiek probleem dat zou kunnen voortvloeien uit de toepassing van de bepalingen in het voorontwerp van decreet Leezorg.

De zorgbehoeften van deze leerlingen zijn de volgende. Eén: de nood aan een orthopedagogische, orthodidactische en therapeutische benadering, om zodoende tegemoet te kunnen komen aan hun psychologische basisbehoeften, het aanleren van vaardigheden, leren

omgaan met hun beperkingen. Geen individueel curriculum voor het behalen van de schoolse eindtermen, maar wel een aangepast curriculum op het vlak van sociale en communicatieve vaardigheden. Twee: individueel verschillend met telkens opnieuw maatwerk voor elk jaar voor elke leerling. Drie: voor een belangrijk deel gericht op de individuele ondersteuning. Een diagnosemededeling, mentorschap, het aanleren van heel wat zelfredzaamheidsvaardigheden enzovoort gebeurt op leerlingniveau. Vier: bepaald in overleg met de school, de klasleerkracht, de zorgcoördinator en de ouders. In het kader van de handelingsgerichte diagnostiek en het handelingsgericht werken, dat tevens de uitgangsbasis is van het concept leerzorg, is regelmatig overleg een absolute noodzaak. Vijf: kan enkel ondersteund worden door bekwaam en onderlegd personeel dat zich blijvend professionaliseert en de nodige coaching krijgt.

De algemene voorwaarden voor inschaling op leerzorgniveau III zijn de volgende. Als op leerzorgniveau I en II onvoldoende adequaat antwoord kan worden gegeven op de specifieke onderwijsbehoefte van de leerling, en als voor een of meer leergebieden/vakken of onderdelen ervan nood is aan het werken op basis van een individueel curriculum, en als de leerling secundair onderwijs op basis van het individueel curriculum een opleiding kan volgen, gericht op een tewerkstelling in het arbeidscircuit al dan niet met ondersteuning, en als een orthopedagogische, orthodidactische en therapeutische benadering noodzakelijk is om de onderwijsdoelstellingen te bereiken.

Die voorwaarden zijn cumulatief. Daardoor kan een leerling met ASS die oorspronkelijk werd ingeschaald op leerzorgniveau II, later niet ingeschaald worden op leerzorgniveau III indien dat nodig zou blijken. Leerlingen met ASS zijn immers normaal begaafd en volgen geen individueel curriculum. Toch hebben ze vaak wel nood aan een meer orthopedagogische, orthodidactische en therapeutische benadering, niet zozeer om de onderwijsdoelstellingen te bereiken, maar wel om tegemoet te komen aan hun psychologische basisbehoefte, het aanleren van vaardigheden, het leren omgaan met hun beperking.

Minister, wanneer voorziet u de indiening van het decreet inzake de leerzorg? In welke mate zal het geplande leerzorgkader rekening houden met de hierboven beschreven zorgbehoeften van de leerlingen met ASS? Kan een aanpassing van de algemene voorwaarden voor inschaling op leerzorgniveau III, waarbij de cumulatieve voorwaarden, en-en, worden vervangen door alternatieve, of-of, overwogen worden, zodat kinderen met ASS eventueel op dat niveau kunnen worden ingeschaald?

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Voorzitter, minister, collega's, over leerzorg is in de vorige legislatuur al veel werk verzet, met hoorzittingen en dergelijke. Jammer genoeg is dat op een bepaald moment stilgevallen. Uit die discussies kwam duidelijk naar voren dat leerlingen met een ASS echt wel een probleemgroep in het gewone en het buitengewone onderwijs zijn. In een hoorzitting werd heel hard benadrukt dat die leerlingen niet nog eens jaren op maatregelen kunnen wachten. Ze hebben nu duidelijke en goede regelgeving nodig.

Ik denk dat we een duidelijk onderscheid moeten maken. Over het algemeen worden leerlingen met een ASS in het buitengewoon onderwijs vrij goed opgevangen, dankzij de expertise die daar zit. Zij worden goed begeleid, al neemt dat niet weg dat ook daar nog zeer veel werk aan de winkel is. Maar de nood van leerlingen met een ASS in het gewoon onderwijs is nog veel groter. Bij de bespreking van de beleidsnota vroeg ik het al: zal er, in afwachting van leerzorg voor leerlingen met een ASS in het gewoon onderwijs, iets veranderen? U zei toen dat alles blijft lopen zoals het loopt. Eerlijk gezegd, dat is toch maar magertjes. Als die leerlingen twee schooljaren per onderwijscyclus een begeleiding kunnen krijgen, dan betekent dit dat ze gedurende vier schooljaren niet worden begeleid. ASS is een aandoening die niet geneest en permanente ondersteuning vergt.

In een schriftelijke vraag stelde ik een vraag over leerlingen met een ASS in het gewoon onderwijs. Ik schrok toch wel wat van het antwoord. U stelde daarin dat dit schooljaar 5.446 leerlingen in het gewoon onderwijs met de diagnose ASS in aanmerking komen voor begeleiding. Vorig jaar waren er dat 3.409, wat betekent dat er een pak zijn bijgekomen. Dat lijkt logisch. U gaf ook het cijfer van leerlingen met een ASS die vorig schooljaar aan hun laatste jaar begeleiding bezig waren, en nu zonder begeleiding zitten: 742 leerlingen in het lager onderwijs en 722 in het secundair onderwijs. Ik herhaal het: ASS is een aandoening die niet geneest en permanente ondersteuning vergt.

Minister, ik vrees dus dat we veel leerlingen aan hun lot overlaten. Ik hoor u graag zeggen dat u gelijke kansen zeer belangrijk vindt, maar ik denk dat voor die leerlingen wel heel ongelijke kansen worden gecreëerd. Ouders die de tijd, het geld en de kennis hebben, zullen voor hun kinderen die begeleiding wel zoeken en vinden. Maar kinderen van ouders die dat niet kunnen, worden aan hun lot overgelaten. Ik sluit me dus graag aan mij de vragen van de heer Bouckaert, en dan vooral bij de eerste vraag: komen er voor die leerlingen op korte termijn maatregelen? Zij kunnen niet nogmaals jaren wachten tot er voor hen iets uit de bus komt.

Mevrouw Vera Celis: Minister, collega's, ik sluit me graag aan, want mijn ervaring leert me dat deze groep zorgaandacht behoeft. 2 jaar is echt wel bijzonder weinig, zeker als men beseft dat er slechts één ondersteuningsmoment per week wordt aangeboden: dat is echt wel een minimum. Ik ken gevallen waarbij het zorgaanbod over 2 schooljaren is gespreid, om toch maar de instap naar een hogere graad te vergemakkelijken. In die gevallen functioneren die leerlingen met de helft van hun mogelijkheden, en dan zie ik het nog positief.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, ik denk dat we allemaal de bezorgdheid delen, daarover kan geen twijfel bestaan. U weet ook wel dat het decreet Leerzorg een globale aanpak van de ondersteuning van kinderen met bijzondere noden in het onderwijs regelt. Sinds de bespreking van de beleidsnota is er niets veranderd: we kiezen ervoor om de zaken globaal te behandelen. We zijn er ook volop mee bezig, het is niet zo dat dit stilligt. Het decreet Leerzorg wordt ter harte genomen. Het is wel niet zo dat we alles ineens moeten uitvoeren omdat we de zaken globaal aanpakken. Het kan perfect dat we prioriteiten stellen en dat we het over de onderliggende analyse eens zijn.

Er zijn dit schooljaar, op 1 september, twee concrete maatregelen van kracht geworden waarbij een begeleiding van leerlingen met een ASS wordt uitgebreid. In het gon kennen we al enkele jaren het correctiebudget voor leerlingen met een ASS. Aan het bestaande budget van 2,6 miljoen euro is 1 miljoen euro toegevoegd. Bovendien werden er ook verbredings- en verdiepingsbegeleiders toegevoegd aan de pedagogische begeleidingsdiensten. Het is de bedoeling dat die begeleiders de scholen voor buitengewoon onderwijs die een aanbod voor leerlingen met een ASS willen uitbouwen, ondersteunen.

Initieel bestond dit contingent uit 22,5 voltijdsequivalente eenheden (VTE), en daar werden vanaf dit schooljaar 36 VTE aan toegevoegd, zodat het totale aantal verbredings- en verdiepingsbegeleiders 58,5 VTE is. Deze maatregel kost ongeveer 2 miljoen euro recurrent per jaar. Men kan dus niet zeggen dat we niets hebben ondernomen.

Het is belangrijk te onderstrepen dat er in de plannen die op tafel liggen, maar die nog wat zullen worden herwerkt, sowieso een aparte doelgroep werd voorzien voor ASS-kinderen. Wij zullen in die richting verder gaan. Ik moet daarover nog wat terughoudend zijn: het is nog niet tot bij de regering gekomen, u kent de geplogenheden.

Samengevat, ik begrijp de vragen en de problematiek. Wij zijn daar volop mee bezig in het kader van leerzorg. ASS-kinderen zullen een bijzondere aandacht krijgen. Er is al iets gedaan. Ik weet dat het nog niet voldoende is, u zult mij dat ook niet horen zeggen. Ik sluit niet uit dat als we een gefaseerd leerzorgkader uitwerken, wij ook gefaseerd prioriteiten zullen stellen in de concrete uitwerking.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Voorzitter, het antwoord van de minister stelt mij een beetje teleur. Het is een antwoord waarin hij zijn goede intenties kenbaar maakt. Daar twijfelen wij niet aan: onze minister heeft zeker de beste intenties. Maar wij verwachten toch wel wat meer duidelijke vooruitzichten op het afwerken van het decreet Leerzorg. Dat sleept al lang aan. De sector is echt vragende partij voor een duidelijk kader. Ik maan de minister aan tot wat snelheid.

Minister Pascal Smet: Wij zijn daar volop mee bezig.

De heer Boudewijn Bouckaert: Wij vragen een tijdspad. Dit mag niet op de lange baan worden geschoven. Ik word uit verscheidene hoeken benaderd. Deze keer waren het de gon-begeleiders ASS, maar er zijn ook de diabetespatiënten, enzovoort. Er is onrust in de sector omwille van de onduidelijkheid van het kader.

Ik had ook een heel concrete vraag gesteld over de wijziging van de voorwaarden voor autismeleerlingen om in leerzorgniveau III te komen. Hier is er een echte anomalie. We hebben de films gezien over autisten: 'Rainman', en dan die Waalse film. Autisten zijn mensen, leerlingen die verstandelijk geen probleem hebben. Op verstandelijk vlak kunnen zij perfect functioneren. Daarom is er voor hen geen individueel curriculum noodzakelijk. Dat is echt niet nodig. Maar zij hebben wel problemen op sociaal vlak. Door die cumulatieve voorwaarden wordt de poort om eventueel naar het leerzorgniveau III over te gaan gesloten. Daar wensen wij beter maatwerk voor die sector.

Bovendien zegt de sector, zoals mevrouw Celis aanhaalt, dat die 2 jaar voor sommige leerlingen te veel is en voor sommige leerlingen te weinig. Dat is een brutale norm. De sector is vragende partij om meer maatwerk toe te laten: niet per se om de kosten op te drijven, maar om op maat van de leerlingen te kunnen werken. Ik dring erop aan dat de sector van de gon-begeleiders ASS een perspectief krijgt op een maatwerkregulering.

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Minister, ik ben al blij dat u zegt dat er voor ASS specifieke aandacht zal zijn in leerzorg. Dat hebben we de vorige keer ook al gehoord. Ik vraag net als de heer Bouckaert naar een concrete timing voor de hele leerzorg. Nu komt de problematiek van ASS aan bod, maar er zijn nog zoveel andere facetten. Ik vermoed dat die hier met de regelmaat van de klok zullen opduiken.

U zegt dat we alles in leerzorg globaal zullen behandelen. Dat lijkt mij een verdedigbare piste, maar dat neemt niet weg dat er nu al dringende zaken zouden kunnen worden geregeld. Als ik mij niet vergis, is ook de gon-beleiding in het verleden al eens aangepast door middel van een zeer klein artikeltje in een genummerd onderwijsdecreet. Dat is dan bijna al stoemelings gepasseerd. Het jaar daarop constateerden de ouders dat er een serieuze wijziging was en was er bij veel van hen paniek. Ik pleit ervoor om dat nu ook in het genummerde onderwijsdecreet op te vatten, maar dan niet om paniek te zaaien bij de ouders, maar om ze tevreden te stellen.

Ik heb u ook horen zeggen dat er extra middelen zijn ingezet en dat er extra begeleiding is. Dat is allemaal zeer mooi. Maar ik vraag mij af in hoeverre al die zaken een impact hebben gehad op de individuele ASS-leerlingen. Ik heb het dan over die leerlingen die zonder begeleiding vallen. In hoeverre kunnen zij profiteren van de extra's die dit schooljaar werden ingezet?

Minister Pascal Smet: Het gaat om ondersteuning voor de scholen. Dat wordt niet altijd vertaald naar de individuele leerlingen. Dat klopt. Met de extra middelen kan men iets meer bereiken. Maar nogmaals, ik ben het ermee eens dat het nog niet voldoende is. We zijn het daarover allemaal eens. U weet met zijn allen ook dat er op dit moment geen extra budgettaire middelen zijn. Indien we dat geld zouden hebben, zouden we dat natuurlijk

prioritair naar die groep laten gaan. Maar als ik alle prioriteiten optel die ik de afgelopen weken, ook hier, heb horen noemen, zitten we aan meer dan 1 miljard euro extra. Iedereen weet ondertussen wel in welke omstandigheden we zitten. We zullen dat nog duidelijk maken in de begrotingscontrole. Daar heb ik 137 miljoen euro extra voor onderwijs. Dat gaat in hoofdzaak naar de lonen en naar de capaciteitsuitbreiding. Dat zijn prioriteiten die je op dat moment moet stellen. Dat moet je doen als je keuzes moet maken.

Het is niet zo dat het op de lange baan wordt geschoven. Men is daar op dit moment volop en heel intens mee bezig. De komende weken zal duidelijk worden wat het tijdspad is.

Er was wel wat beroering over de leezorg in de afgelopen legislatuur. We hebben een tijdspad nodig om alles in een juist kader goed te organiseren. Dat is allemaal gebeurd. Nu begint de afstemming en de bespreking met alle betrokken partijen in de regering en op het terrein. Op dat punt zijn we nu aanbeland.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik ben gevoelig voor budgettaire argumenten. Men moet natuurlijk roeien met de riemen die men heeft. Dat zeg ik ook altijd. Uw argument is zeker valabel. Ik had bij mijn gesprekken met de sector echter niet de indruk dat het ging om vragen met zware budgettaire implicaties. Het ging eerder over een efficiënter aanwenden van de middelen en een versoepeling van de regulering ter zake zodat er meer maatwerk mogelijk is. Als men met hetzelfde geld beter kan werken, moet men dat niet laten. Ik wil u vragen om dat in alle ernst te onderzoeken.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *De heer Boudewijn Bouckaert treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van mevrouw Cindy Franssen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de inenting van leerkrachten in het buitengewoon onderwijs (buo) en buitengewoon secundair onderwijs (buso) tegen hepatitis

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Voorzitter, minister, leerlingen en studenten die tijdens en door de aard van hun opleiding blootgesteld zijn aan het risico van een beroepsziekte konden tot voor kort genieten van de voordelen van de beroepsziekteverzekering. Met de gedeeltelijke vernietiging van het KB betreffende de bescherming van stagiairs kwam hier voorlopig een einde aan. Vandaag wil ik het vooral hebben over bepaalde stageomgevingen en de discrepantie die er bestaat tussen de behandeling van stagiairs en die van stagebegeleiders.

Zoals u weet, zijn stagestudenten verplicht om zich te laten inenten met het vaccin tegen hepatitis als ze een stageopdracht vervullen in het buo en het buso. Dat komt omdat er een verhoogd risico wordt ingeschat op het oplopen van deze ziekte tegenover de rest van de bevolking door het contact met de beoogde doelgroep.

Het personeel van de overheidssector, waar leerkrachten ook onder vallen, kan geen beroep doen op het Fonds voor beroepsziekten voor een financiële tussenkomst bij vaccinatie tegen hepatitis A en B. Navraag leert mij dat dit moet worden opgevangen binnen de werkingsmiddelen van de school. Heel wat scholen hebben mij hierover al aangesproken.

Vaccinatieprogramma's zijn echter duur. In de eerste plaats is er de prijs van het vaccin, maar ook het feit dat er twee herhalingsvaccins moeten worden toegediend, doet de kostprijs al gauw oplopen tot ongeveer 150 euro. Daar komt nog bij dat het niet altijd van de eerste keer werkt. Men moet na een aantal maanden via een bloedonderzoek checken of het vaccin gewerkt heeft. Soms moet men nog een tweede fase ondergaan.

Ik maak hier abstractie van erelonen omdat de CLB-arts of bedrijfsarts deze vaccins mag en kan toedienen. De kostprijs voor een vaccinatiecampagne in een school is op die manier snel gemaakt en loopt snel in de duizenden euro's. Scholen zien daarom af van een algemene vaccinatie van hun personeel. Het gevolg is dat leerkrachten die zich wel wensen te laten vaccineren dit vaak op eigen initiatief moeten doen.

Er zijn mij gevallen bekend waarbij de bedrijfsarts de directie aanraadde het volledige personeel te laten vaccineren, maar omwille van de hoge kost werd dit niet gedaan.

Minister, op welke manier wordt de wenselijkheid van vaccineren van personeel bij schoolpersoneel in buo en buso meegenomen in de financiering van de werkingsmiddelen van de scholen?

Kan een personeelslid van een school de terugbetaling van een vaccin – in concreto hepatitis A en B – vragen en/of afdwingen bij het schoolbestuur?

Op welke manier moet een school omgaan met de aanbeveling van een bedrijfsarts om over te gaan tot een algemene vaccinatie bij het schoolpersoneel?

Hoe is de ongelijke behandeling medisch te verklaren tussen verplichte vaccinatie van stagiairs en niet-verplichte vaccinatie van personeelsleden binnen het buo en het buso?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Of personeel al dan niet moet worden gevaccineerd maakt geen onderdeel uit van de berekeningscriteria van de werkingsmiddelen van scholen. Anderzijds moet wel worden opgemerkt dat de scholen uit het buitengewoon onderwijs genieten van hogere financiering dan scholen van het gewoon onderwijs, net om bijkomende kosten te kunnen dekken.

U vraagt me hier duiding te geven bij de federale regelgeving ter zake. Mijns inziens kan uit de federale welzijnswetgeving worden afgeleid dat wanneer uit de verplichte risicoanalyse blijkt dat dergelijke inenting vereist is, de werkgever hiervoor de kosten moet dragen. Het lijkt logisch dat in het sociaal overleg op schoolniveau hierover de nodige praktische afspraken worden gemaakt. Voor vaccins die niet verplicht zijn, is dit uiteraard niet het geval.

Uit de risicoanalyse – die besproken moet worden op het lokaal sociaal overleg – moet blijken of vaccinatie verplicht is of niet. Over de betwistingen die hieruit kunnen voortvloeien, kan volgens de welzijnswetgeving in fine beslist worden door de geneesheer-arbeidsinspecteur van de medische arbeidsinspectie. Aan de andere kant staat het een school uiteraard vrij om ten behoeve van het personeel vaccinaties gratis ter beschikking te stellen, ook indien dit niet vereist is. Een voorbeeld van een andere orde zou een preventief griepvaccin kunnen zijn: ook hier beslissen werkgevers of ze het al dan niet aan hun werknemers aanbieden, maar niet verplichten.

Ik zie niet in welk aspect van de onderwijsregelgeving stagiairs binnen buo of buso zou verplichten tot vaccinatie. Als we spreken over de welzijnswetgeving, lijkt het me dat bij een correcte toepassing, geen ongelijke behandeling kan bestaan tussen stagiairs enerzijds en personeelsleden die de functie permanent uitoefenen anderzijds. De risicoanalyses van de betrokken werkposten zullen immers identiek zijn, waaruit volgt dat eenzelfde soort preventiemaatregelen zullen worden genomen, zowel naar stagiairs als naar personeelsleden. Nogmaals, het gaat hier om federale regelgeving.

De voorzitter: Mevrouw Franssen heeft het woord.

Mevrouw Cindy Franssen: Minister, als gemeenschapssenator zal ik ook de federale overheid hierover bevragen.

Wat de werkingsmiddelen betreft, zegt u dat het buitengewoon onderwijs een hogere financiering krijgt om dergelijke zaken op te vangen. Volgens het buitengewoon onderwijs volstaat die hogere financiering echter niet wanneer zij zelf moeten instaan voor die

vaccinatie. Dit is toch ook gedeeltelijk een Vlaamse materie. Als vaccinatie effectief wordt verplicht, onder meer vanuit het sociaal overleg, hoe kan Vlaanderen daar dan op anticiperen?

Minister Pascal Smet: Dat is dan een bevoegdheid van minister Vandeurzen.

Mevrouw Cindy Franssen: U verwijst naar de hogere financiering van het buitengewoon onderwijs om dergelijke zaken te financieren. U spreekt uzelf nu een beetje tegen.

Minister Pascal Smet: Het is niet de onderwijswetgeving die dit oplegt, maar wel de federale welzijnswetgeving. Er wordt lokaal bekeken of vaccinatie nodig is. Zodra er sprake is van een preventieve vaccinatiecampagne, is dit niet meer mijn bevoegdheid, maar die van minister Vandeurzen. Ik geef het voorbeeld van de preventieve vaccinatie tegen baarmoederhalskanker. Wij stellen het scholennet ter beschikking, maar het is minister Vandeurzen die bevoegd is. Hier is de situatie nog een beetje anders. Het gaat over een federale wetgeving, terwijl op lokaal niveau moet worden bekeken of vaccinatie nodig is. Indien het nodig is voor personeelsleden, dan is het ook nodig voor stagiairs. Er is echter geen onderwijswetgeving die het verplicht oplegt.

En nogmaals, het buitengewoon onderwijs krijgt extra financiering om extra kosten te dekken. Een eventuele vaccinatie valt daaronder.

Mevrouw Cindy Franssen: Volgens het buitengewoon onderwijs volstaan die extra middelen niet om die extra kosten op te vangen. En dat is uiteraard wel uw bevoegdheid.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■

Vraag om uitleg van de heer Veli Yüksel tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over discriminatie binnen het hoger onderwijs

De voorzitter: De heer Yüksel heeft het woord.

De heer Veli Yüksel: De concrete aanleiding van mijn vraag is de publicatie van het zwartboek van het Platform Allochtone Studenten (PAS) dat deel uitmaakt van de Vlaamse Vereniging van Studenten. Het PAS wordt gesubsidieerd door de rondetafels interculturaliteit.

In dat zwartboek zijn verontrustende getuigenissen opgenomen van allochtone studenten in het hoger onderwijs. Ik heb dat zwartboek hier bij mij. Voor wie geïnteresseerd is, kan het eventueel rondgedeeld worden.

Begin februari was er berichtgeving over allochtone stagiairs die vaak geweigerd werden voor een stageplaats.

Volgens het zwartboek bestaat er discriminatie binnen het hoger onderwijs. Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR) ontvangt jaarlijks meer dan 100 klachten over discriminatie op basis van etniciteit of huidskleur in het hoger onderwijs. Elke klacht is er een te veel. We leven in een democratische samenleving waar kansen belangrijk zijn. Kansen kunnen gecreëerd en gegrepen worden. Heel wat mensen die het slachtoffer zijn van discriminatie, zetten echter niet de stap om een klacht in te dienen.

Volgens het zwartboek komt discriminatie binnen het hoger onderwijs op verschillende manieren voor: “Het kan zich uiten in opmerkingen, gedragingen en beslissingen. Het kan gebeuren tijdens een examen, in de les of tijdens een practicum, bij het zoeken of toekennen van een stageplaats, bij je eindwerk, bij een poging om Erasmus te gaan, in de bibliotheek of het labo, in het restaurant of op het studentensecretariaat, op de huisvestingsdienst of de jobdienst.” Uit getuigenissen blijkt verder dat ook professoren tijdens de lessen denigrerende grappen zouden maken over allochtone studenten.

Momenteel kunnen studenten met discriminatieklachten nergens terecht wanneer die niet gaan over studievoortgangsbeslissingen zoals discriminatie tijdens de les, een Erasmusaanvraag enzovoort. Noch de ombudsdienst, noch het CGKR, noch de examencommissie is hiervoor bevoegd. De meldpunten mogen dan wel een oplossing lijken, zij treden enkel op als bemiddelaar.

Een van de aanbevelingen van het zwartboek van het PAS is dat scholen discriminatie van studenten beter moeten bijhouden en ondersteuning moeten verlenen aan slachtoffers.

Minister, welke stappen zult u ondernemen om deze problematiek in kaart te brengen en oplossingen te zoeken? Vindt u dat bestaande klachtinstanties zoals het CGKR en de meldpunten meer bevoegdheden moeten krijgen om effectieve sancties te kunnen treffen? Dringt u aan op een bijsturing van het non-discriminatiebeleid binnen het hoger onderwijs? Zo ja, welke stappen wilt en kunt u daarin zetten?

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, woensdag, bij de goedkeuring van uw beleidsnota Onderwijs en Gelijke Kansen, heb ik in mijn betoog specifiek verwezen naar het zwartboek en het witboek, beide uitgegeven door de Vlaamse Vereniging van Studenten en het Platform Allochtone Studenten. We kunnen geen enkele vorm van discriminatie in onze samenleving tolereren, in welke vorm en ten aanzien van welke groep dan ook.

Ik wil die studenten hier proficiat wensen. Zij hebben niet enkel de discriminatie bij allochtone studenten vastgelegd via interviews en verhalen van de studenten, maar zijn veel verder gegaan. Ik vind het lovenswaardig dat zij ook een witboek hebben opgemaakt, met heel veel voorstellen. Dat kan in onze werking van Onderwijs een bijdrage betekenen, om de discriminatie tegen te gaan.

Ik wil vragen om de 22 voorstellen die zij doen, eens op te lijsten en daar een bepaalde volgorde van op te maken, en daar samen met de studenten en het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding veel dieper op in te gaan. Ik weet ook wel dat er voorstellen zijn die een financiële impact hebben. Ik verwijs naar het Aanmoedigingsfonds, dat zij ook aanhalen in hun voorstellen. Dat heeft een financiële impact en dat moet worden bekeken.

Maar zij stellen bijvoorbeeld ook voor om anoniem te quoteren. Hoe staat u daar tegenover, minister? Er is in Engeland een onderzoek gevoerd, vooral in het kader van de tewerkstelling, dat uitwees dat bij anonieme examens zowel studenten van allochtone origine als vrouwen hun punten ineens met 12 procent zagen stijgen. Wat denkt u daarover? Is dat ook in onze onderwijswereld mogelijk?

Een ander voorstel betreft een vergelijkbare registratie van allochtone studenten. Meten is weten, hebt u altijd gezegd. Ik denk dat we echt moeten registreren om te kunnen monitoren. Een laatste punt dat ik wil aanbrengen, is de valorisering van de meertaligheid. Ook dat wordt in een van de voorstellen geformuleerd. Meertaligheid is een meerwaarde en een academische troef. We moeten hier bekijken hoe we die meertaligheid beter kunnen waarderen.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, minister, ik wil me graag aansluiten bij de bekommernissen van de collega's. Er wordt gevraagd om de problematiek van discriminatie in kaart te brengen. Dat heeft wellicht zijn belang, want discriminatie moet echt vermeden worden. Het gaat de jonge mensen demotiveren. Zo gaan we talent vergooien. Anderzijds heb ik het gevoel dat zelfs één geval van discriminatie te veel is. Ik denk dus niet dat we moeten wachten met het nemen van maatregelen tot we vinden dat de groep van gediscrimineerden groot genoeg is. Elke gediscrimineerde is er een te veel. We moeten dus sowieso meteen maatregelen nemen.

De heer Yüksel vraagt ook dat de meldpunten sancties zouden kunnen treffen. Ik heb zo het idee dat dat niet meteen de taak is van een meldpunt. Daarvoor hebben we rechtbanken. Zij moeten ter zake hun werk doen. Als dat op dit ogenblik niet gebeurt, moeten we daar een oplossing voor zoeken. Maar een sanctionerende bevoegdheid geven aan meldpunten, daar ben ik niet meteen voorstander van.

Wat betreft de toepassing op het hoger onderwijs, ben ik er niet tegen dat daar een striktere regelgeving zou ontstaan, maar op dit moment is het volgens mij al mogelijk om stappen te ondernemen, op basis van een meer algemene wetgeving. Ik wil de minister vragen in hoeverre de instrumenten waarover we vandaag beschikken, hun werking op dat vlak al hebben bewezen. Is het nodig dat er bijgestuurd wordt? Hebben we daar al zicht op? Hebben we momenteel al een regelgeving waarop mensen die gediscrimineerd worden, zich kunnen beroepen? In hoeverre werkt die?

Ook met betrekking tot de stageplaatsen is er werk aan de winkel. Dat is iets voor de minister van Werk, maar ook voor minister Bourgeois, die toch ook een zekere bevoegdheid heeft in die materie. Is er al overleg gepleegd met de betreffende collega's?

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wil mij ook aansluiten bij deze vraag om uitleg, temeer omdat ik ook in de sector werk. Uit de vraag van de heer Yüksel en de opmerking van mevrouw Pehlivan komt zowat de sfeer naar boven alsof ons hoger onderwijs en onze universiteiten discriminatiemachines zijn, waar mensen van allochtone origine constant zouden worden gediscrimineerd. Ik weet uit ervaring dat klachten op zich geen graadmeter van het voorkomen van discriminatie zijn. Klachten moeten worden onderzocht en eventueel gegrond worden verklaard. Dat is een belangrijk punt: in een rechtstaat is een klacht op zich nog geen bewezen feit, men moet dan nog nagaan of ze gegrond is.

Er wordt ook gesteld dat er weinig klachten zijn, maar dat veel mensen met klachten die niet durfden in te dienen. Dat is een gratuite bewering. Bovendien zijn studenten van hogescholen vrij assertief, wat me doet besluiten dat dit dus voor die sector niet opgaat.

Ik werk zelf aan de universiteit. De universiteiten – en ik veronderstel ook de hogescholen – leveren de grootst mogelijke inspanningen om discriminatie uit hun instellingen te weren en de achterstand van allochtone studenten weg te werken. Ik ga helemaal akkoord met wat mevrouw Deckx stelt: allerlei mechanismen die niet enkel door de universiteiten worden gegenereerd, verklaren de achterstand. Dikwijls is dat te wijten aan de sociale omstandigheden van de allochtone studenten. Ik heb al veel allochtone studenten gesproken en hen gevraagd waarom ze slechte uitslagen hebben, en dan hoor ik doorgaans dat ze thuis in een onvriendelijke leeromgeving werken. *(Opmerking van mevrouw Fatma Pehlivan)*

U weet zeer goed waarover ik het heb, mevrouw Pehlivan.

Ook dat is een deel van het verhaal. Ik waarschuw daarom voor een 'victimisatie' van de groep: de groep die het slachtoffer zou zijn van de slechte blanke man aan de universiteit. Ik waarschuw ook voor een 'juridificatie' en de nadruk op repressie, want dat helpt ons geen stap vooruit. We moeten deze problemen in dialoog aanpakken. Er moet worden bemiddeld. Als er sprake is van grove vormen van discriminatie – maar ik betwijfel dat die aan de universiteiten en hogescholen voorkomen –, dan moet er juridisch worden opgetreden. Ik pleit dus voor enige voorzichtigheid in de omgang met dit fenomeen.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, ik denk dat we uit het zwartboek van het Platform Allochtone Studenten vooral moeten onthouden dat er problemen zijn en dat elk probleem, zoals verschillende sprekers stelden, er een te veel is. Het is op dit moment inderdaad niet zo eenvoudig zicht te krijgen op discriminaties in het hoger onderwijs. Het is wel verbazingwekkend, want als er een milieu is waarvan men zou kunnen verwachten dat discriminatie het minst voorkomt, dan is dat wel het hoger onderwijs.

In het decreet van 10 juli 2008 wordt een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid gecreëerd. Dit decreet biedt een breed kader voor de bestrijding van discriminatie. Het decreet is relatief jong, maar het is ook van toepassing op het onderwijs en reikt wel een aantal instrumenten aan om discriminatie te bestrijden. Het voorziet bijvoorbeeld in de mogelijkheid van juridische procedures en schadevergoedingen. Het voorziet ook in de oprichting van gelijkebehandelingsbureaus: de meldpunten. Eergisteren heb ik in Hasselt het twaalfde meldpunt geopend. Twaalf van de dertien centrumsteden doen mee. Oostende is daar nog niet bij, maar die stad gaat nu ook meedoen. De kans bestaat zelfs dat ook de stad Brussel zal meedoen.

Alle meldpunten zullen operationeel zijn. Dat is echt een zaak van de afgelopen maanden, want nog maar onlangs heb ik het ene meldpunt na het andere geopend. Wellicht moet daarover nog wat meer informatie worden verspreid. Deze meldpunten hebben een eerstelijnsfunctie – het ontvangen van klachten op een laagdrempelige wijze –, een informatieve rol en ook een bemiddelende rol. Ze hebben geen sanctionerende rol, want dat is een taak die wordt doorverwezen naar het CGKR, waarover trouwens samenwerkingsprotocollen zijn afgesloten. Wel is het zo dat meldpunten aan slachtoffers van discriminatie bijstand moeten verlenen als hun melding niet via het gerecht wordt afgehandeld.

Er zijn dus wel degelijk instrumenten, al lijkt het me nog te vroeg om ze te evalueren. Ik denk dat we het best bij uniforme meldpunten houden, ook al sluit ik niet uit dat er bijkomende inspanningen moeten gebeuren. Ik vind het heel goed dat studenten een witboek hebben opgesteld en niet enkel klagen, maar ook oplossingen aanreiken. Ik heb de administratie uit respect voor hun inspanningen opgedragen na te gaan of die voorstellen niet kunnen worden geïntegreerd in het beleid.

Ik vat samen. We hebben instrumenten ter beschikking. Mevrouw Pehlivan, ik weet niet of ik me hier nu moet uitspreken over het nut om anoniem te examineren. Ik denk dat het voordelen heeft dat studenten bij professoren komen, al maken de aantallen dat niet altijd gemakkelijk. Ik weet evenmin of dat een wezenlijke invloed zou hebben. Ik denk dat het belangrijker is om een niet-discriminerende attitude te stimuleren. Ik wil evenmin zeggen dat in hogescholen veel wordt gediscrimineerd. Het succes van het Aanmoedigingsfonds en andere initiatieven toont aan dat er inspanningen gebeuren.

In elk geval is er in de samenleving sprake van racisme en discriminatie, dus dat zal ook wel in het hoger onderwijs voorkomen. Het is niet omdat men een diploma heeft, dat men op dat vlak slim is. In elk geval moeten we discriminaties bestrijden. Laat ons nu onze instrumenten – de meldpunten en het CGKR – aan het werk zetten en die nadien evalueren.

Mijnheer Yüksel, in afwachting daarvan heb ik gevraagd het witboek te analyseren om na te gaan of we iets kunnen doen. Ik zal ook een schrijven richten aan alle hogescholen en universiteiten om te vragen dat ze op hun website en in al hun communicatie het bestaan van het meldpunt beter bekend zouden maken. Daar moeten nog wat inspanningen gebeuren. Dat is een extra stap die ik zal zetten.

De voorzitter: De heer Yüksel heeft het woord.

De heer Veli Yüksel: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben blij te horen dat u het probleem erkent, in tegenstelling tot de voorzitter van deze commissie, die alles bagatelliseert en relativeert en die mij woorden in de mond legt alsof ik gezegd zou hebben dat onze onderwijsinstellingen discriminatiemachines zouden zijn. Mijnheer Bouckaert, u bent voor mij in de eerste plaats een demagoog en pas dan een professor. *(Opmerkingen)*

Ik keer terug naar de essentie van de zaak. Minister, ik ben ook blij dat u zegt dat u binnenkort de zaak zult evalueren en dat u rekening zult houden met de aanbevelingen van het witboek. Er staan daar interessante dingen in, die zonder al te veel moeite kunnen worden gerealiseerd. Ik zal dat in de komende maanden en jaren van dichtbij opvolgen.

Ik vroeg of u vindt dat bestaande klachteninstanties meer bevoegdheden moeten krijgen. Ik insinueer dat niet, het is een open vraag. Wij moeten daar onderzoeken hoe we een betere samenwerking tot stand kunnen brengen tussen de rechtbanken, zodat de klachten die daar binnenkomen op een gemakkelijkere en snellere manier bij de rechtbanken geraken.

Ik wil hier ook van de gelegenheid gebruikmaken om even stil te staan bij een schriftelijke vraag van mij over data en cijfers over de doorstroom van allochtone jongeren naar het hoger onderwijs. U hebt daar toen op geantwoord dat uw kabinet niet de middelen heeft om dat op te vragen. Maar ik weet dat daarover een duidelijke definitie bestaat en dat die cijfers gemakkelijk kunnen worden opgevraagd. Ik heb ze van de Universiteit Gent. Het is een kleine moeite om die cijfers op te vragen. Ik heb hier daarover trouwens ook een vraag om uitleg ingediend, maar die is onontvankelijk verklaard.

Ik begrijp het nog altijd niet. Die cijfers kunnen worden opgevraagd. Meten is weten. Dan kunnen we een beter beleid op poten zetten met betrekking tot de doorstroom van jongeren naar het hoger onderwijs. Als we jongeren meer kansen geven, kunnen we de discriminatie effectief bestrijden.

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Minister, collega's, dit punt zal hier de volgende jaren nog vaak worden aangekaart. Voorzitter, daarom heb ik voor mijn invalshoek het witboek gebruikt en niet alleen maar het zwartboek. Ik ben blij dat de minister al stappen heeft gezet om de voorstellen die daarin door de studenten werden gelanceerd eens op te lijsten. Ik vind dat heel belangrijk. Zij duwen zichzelf niet in de slachtofferrol. Anders zouden zij het zwartboek hebben uitgegeven. Zij verzetten zich daartegen en doen zelf voorstellen. Wij moeten proberen om daarop in te gaan en samen met de actoren op het terrein – de universiteiten, hogescholen, meldpunten en het centrum – alle vormen van discriminatie in de samenleving te bestrijden. Voorzitter, u moet er toch ook mee akkoord gaan dat wij discriminatie in de samenleving niet kunnen tolereren.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wil nog even antwoorden op de opmerking van de heer Yüksel dat ik een demagoog zou zijn, omdat ik gezegd heb dat uit zijn vraag de indruk voortkomt dat ons hoger onderwijs een discriminatiemachine zou zijn. Ik lees hier zijn vraag: "Wat opvalt, is dat discriminatie binnen het hoger onderwijs enorm groot blijkt te zijn." Mijnheer Yüksel, uit de zinsnede "blijkt te zijn" kun je alleen maar afleiden dat u beweert dat onze universiteiten en hogescholen nesten, haarden van discriminatie zijn.

De heer Veli Yüksel: Ik heb toch niet beweerd dat ons onderwijs een discriminatiemachine is?

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik heb het woord. Ik lees uw zin letterlijk. Ik heb gezegd dat het aantal klachten daarover geen absolute indicatie is. Probeer mij niet in een hoekje te duwen waar ik niet thuishoor, mijnheer Yüksel. Hoewel u dat misschien graag doet, want u hebt slechteriken nodig in uw filosofie. Ik bestrijd discriminatie. Ook in mijn school, ook in mijn onderwijs en ook ten aanzien van de studenten. Als er problemen zijn, situeren die zich dikwijls niet tussen de instelling en de allochtone studenten, maar in de relaties tussen studenten. Men moet hier een geleidelijke mentaliteitswijziging instellen.

Ik ben wel voorstander van 'anonymous grading', het anoniem quoteren. Niet omwille van mogelijke discriminaties tussen autochtone en allochtone studenten, maar omdat dat de meest correcte manier is om met punten om te gaan. Zo discrimineert men niet tussen West-Vlamingen, Oost-Vlamingen, Limburgers, mannen, vrouwen, enzovoort of eventueel studenten die men niet kan uitstaan. Ik zou het doen als een algemene regel en ik pas het trouwens toe in het laatste jaar.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Ik heb in die zin een suggestie gedaan, mij baserend op wat de studenten vooropstellen. Er is in Engeland een onderzoek geweest. Het gaat niet alleen over

allochtone studenten, het gaat over heel de samenleving, ook over vrouwen. In die zin kunnen we misschien toch voortwerken, voorzitter.

De voorzitter: Ik dank u voor uw positieve ingesteldheid.

De heer Yüksel heeft het woord.

De heer Veli Yüksel: Mijnheer Bouckaert, ik ben het product van eerlijk onderwijs in Vlaanderen. Ja? Dat wil niet zeggen dat er in Vlaanderen geen allochtone jongeren gediscrimineerd worden. Ik ken professoren aan de rechtsfaculteit van Gent die in hun lessen inleiding tot het recht absurde voorbeelden geven. Zo komen ze over aansprakelijkheid aanzetten met de situatie: een Marokkaan rijdt in op een Vlaming. Als dat geen manier is om allochtonen ... *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Nee, ik heb het niet over u, ik heb het over een Gentse prof aan de rechtsfaculteit. U beweert dat ik u in een hoek probeer te drummen, dat ik dit probeer en dat probeer. Ik probeer helemaal niets. Ons onderwijs is geen discriminatiemachine, dat heb ik niet gezegd.

De heer Boudewijn Bouckaert: Het is ook geen ‘victimisatiemachine’. Het is interessant dat u dat opwerpt. Ik geef dergelijke voorbeelden niet. Ik geef ook geen aansprakelijkheidsrecht. Ik weet niet over wie u het hebt.

We moeten ervoor zorgen dat we sommige Amerikaanse universiteiten niet gaan nadoen. Daar bestaan er ‘speech codes’. De docenten hebben er een advocaat nodig om hen te adviseren wat ze in hun lessen mogen zeggen en wat niet. Ik heb iets van: men moet geen superlange tenen hebben. Er mag gerust enige souplesse bestaan.

Ik maak vaak grapjes in mijn lessen. Dat houdt de aandacht vast. Ik heb het dan bijvoorbeeld over West-Vlamingen die op geld belust zijn. De West-Vlaamse studenten lachten daarmee. Ik vermijd om hetzelfde te doen met allochtone studenten. Ik weet hoe gevoelig dat ligt. Ik wil voorzichtig zijn. Ik heb wel al met Turkse studenten gesproken en die stonden open voor zulke grapjes. Ze waren zelfs vragende partij. Dat is voor mij volledige integratie, dat iedereen een beetje kan lachen met elkaar op een niet-kwetsende manier. Dat moet allemaal kunnen.

Waar ik tegen ben, is een inquisitoriale houding. Als men gaat uitzoeken of er toch niet ergens iets verkeerd gezegd is en klachten gaat indienen, verzuren de relaties tussen de verschillende groepen die in Vlaanderen samenleven. Voor zo’n mentaliteit pas ik: wij willen de verschillende groepen integreren.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■